

Memo van de gedeputeerde

M.J.G. Spierings

Gedep. Agrar. ontw., Energie en Bestuur

Onderwerp

geurrendement van combiluchtwassers

Geachte Statenleden,

Via deze memo wil ik u graag informeren over de stand van zaken met betrekking tot het verschenen onderzoek naar het geurrendement van combiluchtwassers.

De staatssecretaris van Infrastructuur en Waterstaat (IenW) heeft in de beleidsreactie d.d. 3 april 2018 op het rapport "Evaluatie geurverwijdering door luchtwassersystemen bij stallen", Wageningen University & Research, aangekondigd om de emissiefactoren voor gecombineerde luchtwassers te verhogen. Een voorstel hiertoe in de Regeling geurhinder en veehouderij heeft vanaf 1 mei jl gedurende 4 weken ter consultatie gelegen. Tijdens deze periode heeft de provincie, samen met de Kopgroep transitie landbouw van de overheidssamenwerking in AgriFood Capital, gereageerd op het voorstel. De inspraakreactie treft u hierbij aan.

Op 7 juni jl. heeft er verder bestuurlijk overleg plaatsgevonden tussen het IPO, VNG en de staatssecretaris IenW over de combiwassers. Hierbij is het volgende besproken:

- Om tot een duurzame oplossing te komen is aandacht gevraagd voor maatregelen, die uitgaan van een aanpak bij de bron. Het ministerie I&W beziet hierbij of
 - de Regeling ammoniak en veehouderij en de Regeling geurhinder en veehouderij vaker aangepast worden, zodat innovaties sneller een RAV-code kunnen krijgen,
 - een proefstalstatus voor geur mogelijk is mits provincie/gemeente waarborgen stellen indien de eindmetingen tegenvallen;
- Voor bestaande situaties met combiluchtwassers gaat een onafhankelijke commissie adviseren;
- Partijen zullen "best practices" met elkaar uitwisselen om geurhinder te beperken, zoals bijvoorbeeld het project Intensivering toezicht veehouderij;
- Maatregelen gericht op de geuraanpak op de langere termijn worden in samenhang met andere trajecten (vaak samen met LNV) bezien.

De Tweede Kamercommissie voor IenW zal op 4 juli as. het rapport over de combiwassers bespreken.

Met vriendelijke groet,

M.J.G. Spierings

Datum

18 juni 2018

Documentnummer

4368723

Aan

Provinciale Staten van Noord-Brabant

Kopie aan

Van

Telefoon

(073) 681 25 80

Email

mspierings@brabant.nl

Bijlage(n)

1

Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat
t.a.v. de staatssecretaris mevrouw Van Veldhoven
Postbus 20906
2500 EX 'S-GRAVENHAGE

Brabantlaan 1
Postbus 90151
5200 MC 's-Hertogenbosch
Telefoon (073) 681 28 12
Fax (073) 614 11 15
www.brabant.nl
IBAN NL86INGB0674560043

Bereikbaarheid
openbaar vervoer en fiets:
www.brabant.nl/route

Onderwerp

inspraakreactie Rgv / Rav

Geachte mevrouw Van Veldhoven,

Tot en met 30 mei 2018 vindt de internetconsultatie plaats ten aanzien van de aanpassing Regeling ammoniak en veehouderij (Rav) en Regeling geurhinder en veehouderij (Rgv). Naast de algemene actualisatie van emissiefactoren in beide regelingen houdt de aanpassing van de Rgv vooral verband met het recent gepubliceerde onderzoek naar de effectiviteit van gecombineerde luchtwassystemen (het rapport "Evaluatie geurverwijdering door luchtwassystemen bij stallen", Wageningen University & Research). Graag geven wij, de provincie Noord-Brabant en de Kopgroep transitie landbouw van de overheidssamenwerking in AgriFood Capital, u nu onze opmerkingen bij beide conceptregelingen. Wij sluiten daarbij aan bij de brief van het College van Gedeputeerde Staten van Noord-Brabant d.d. 6 april 2018, zie de bijlage.

Algemeen

Vanuit het streven naar een schone en sterke veehouderijsector is het van groot belang dat de invulling van Rav en Rgv dusdanig is dat zij bijdragen aan het zo spoedig mogelijk ingevoerd krijgen van brongerichte maatregelen (hieronder gaan wij hier verder op in) en dat er een optimale inhoudelijke samenhang is met andere dossiers zoals de Warme sanering varkenshouderij met reductie van geurhinder als leidraad en de recente Kamerbrief Bodemstrategie, van uw collega van het ministerie van LNV.

Regeling geurhinder en veehouderij

Uit het onderzoek blijkt dat het geurverwijderingsrendement in de praktijk zodanig fors afwijkt van hetgeen op basis van de huidige regelgeving verwacht kan worden, dat naar onze mening direct ingrijpen noodzakelijk is.

Datum

29 mei 2018

Ons kenmerk

C2225001/4362199

Uw kenmerk

-

Contactpersoon

M.L.P.J. (Marie Louise) van Bommel

Telefoon

(073) 681 20 21

Email

mvbommel@brabant.nl

Bijlage(n)

1

Wij steunen u nadrukkelijk in uw voornemen om in de Rgv op basis van het onderzoek de emissiefactoren voor combi luchtwassers gelijk te stellen aan de emissiefactoren voor enkelvoudige wassers.

Datum

29 mei 2018

Ons kenmerk

C2225001/4362199

Wij pleiten hierbij voor een snelle besluitvorming en duidelijkheid, omdat

- gemeenten zitten te wachten op duidelijkheid voor aangevraagde vergunningen en willen voorkomen dat er nieuwe overlastknelpunten ontstaan;
- voor omwonenden de nieuw emissiefactoren moeten zorgen voor een juiste berekening van de geurbelasting;
- ondernemers snel duidelijkheid willen hebben over de gevolgen voor hun huidige bedrijfsvoering en voor hun eventuele ontwikkelplannen.

Door diverse partijen is al verschillende jaren aangegeven dat de huidige bepalingen voor de berekening van de geurbelasting niet kloppen met de vastgestelde geuroverlast in de praktijk. Ook eerdere onderzoeken, zoals de Ringtest geurlaboratoria in 2011, gaven signalen in deze richting. Wij verwachten dat u uw verantwoordelijkheid neemt en nu de gewijzigde Rgv spoedig vaststelt.

Dit geldt ook omgekeerd. Indien blijkt dat combi-wassers na aanpassing weer *met garanties* kunnen voldoen aan 70% geurreductie dan dient de emissiefactor opnieuw weer snel aangepast te worden.

Wij kunnen er eveneens mee instemmen dat slechts overgangsrecht is opgenomen voor veehouderijen waarvoor geen omgevingsvergunning is vereist. Naast een omgevingsvergunning milieu (artikel 2.1, lid 1, onder e Wabo) kent de Wabo ook de omgevingsvergunning beperkte milieutoets (artikel 2.1, lid 1, onder i Wabo). Wij gaan er van uit dat het overgangsrecht betrekking heeft op veehouderijen waarvoor geen omgevingsvergunning *milieu* is vereist. Het overgangsrecht geldt dus voor alle meldingen, ook als daarnaast een OBM nodig is. Om misverstanden te voorkomen verdient het aanbeveling om in de toelichting op dit onderscheid in te gaan en dit te verduidelijken.

Regeling ammoniak en veehouderij

Omdat het onderzoek naar de effectiviteit van luchtwassers zich in het bijzonder richt op het geurrendement van luchtwassers, beperkt de aanpassing van de Rav zich nu tot de actualisatie van ammoniakemissiefactoren.

Uit het onderzoek blijkt op basis van indicatieve metingen dat de combi-luchtwassers mogelijk 25% minder ammoniakuitstoot reduceren dan de officiële reductiepercentages uit de Rav. Dit is voor u op dit moment nog geen aanleiding om de Rav aan te passen. Er dient echter voorkomen te worden dat er nu fors ingezet wordt op de verbetering van luchtwassers op geur, om over een paar jaar te ontdekken dat het rendement ook voor ammoniakverwijdering onvoldoende is.

Bronmaatregelen bieden hier uitkomst aangezien bij deze maatregelen beide problemen tegelijk worden aangepakt en bovendien zorgen voor betere technische resultaten door het betere stalklimaat.

Datum

29 mei 2018

Ons kenmerk

C2225001/4362199

Gelet op mogelijke consequenties voor de Programmatische Aanpak Stikstof (PAS) verzoeken wij u dringend om zo spoedig mogelijk meer duidelijkheid te geven en hiernaar nader onderzoek uit te laten uitvoeren.

Overige opmerkingen

In aanvulling op het bovenstaande willen wij uw aandacht vragen voor de volgende punten:

- We willen toe naar veehouderijsystemen waarin de emissie aan de bron wordt voorkomen. Een bronaanpak is beter voor het stalklimaat, de dieren, de veehouders en hun personeel én voor de omgeving. Door mest te stabiliseren, direct mest en urine te scheiden of de mest direct uit de stal af te voeren kan de mest beter verwerkt worden en ontstaan er minder ammoniak, geur en broeikasgassen. Dat biedt belangrijke voordelen voor mens, dier en milieu.
Nu de luchtwassers een lager geurrendement blijken te hebben, wordt de urgentie hiervan groter. Een aanpak bij de bron biedt dan ook zowel voor bestaande als nieuwe situaties het beste perspectief.
- Het is van belang dat een nieuwe techniek zo snel mogelijk na het uitbrengen van het advies door de Technische Advies Pool in de Rgv en Rav wordt opgenomen. Wij pleiten er daarom voor om de Rgv en Rav vaker dan thans het geval is, te wijzigen. Nieuwe technieken kunnen dan ook sneller in de praktijk toegepast worden.
Daarnaast is het van belang dat combinaties van brongerichte en end-of-pipe technieken als luchtwassers mogelijk worden. Dit ondersteunt de beweging naar brongerichte maatregelen.
- In de Kamerbrief d.d. 3 april jl. geeft u aan dat u voor de veehouderijen waar al een combiwater is geplaatst, een commissie instelt die gaat onderzoeken welke maatregelen op korte termijn mogelijk zijn ten behoeve van omwonenden in gebieden waar de geurnorm wordt overschreden. Het is belangrijk dat hierin alle partijen (ministerie, provincies, gemeenten, sector en fabrikanten) samenwerken. Hier is ook samenhang met de warme sanering varkenshouderij van belang.
Gelet op de zwaarte van de problematiek in Noord-Brabant zien wij graag een Brabantse vertegenwoordiging in deze commissie.
- In bestaande situaties zal het disfunctioneren van de luchtwassers ertoe leiden dat in meer gevallen de geurbelasting van de omliggende woningen boven de geurnorm komt te liggen. Naast de huidige aanpassing van de regelgeving, zal er ook een plan van aanpak c.q. herstelplan moeten komen voor de bestaande situaties. Het is belangrijk dat hierin alle partijen (ministerie provincies, gemeenten, sector en fabrikanten) samenwerken. Hier is samenhang met de warme sanering varkenshouderij van belang.

- Binnen de groep van bestaande bedrijven met een combiluchtwasser wordt speciale aandacht gevraagd voor de groep van bedrijven, die vervolgens willen gaan ontwikkelen. Bedrijven, die eerder geen gebruik van de 50% regeling uit de Wet geurhinder en veehouderij konden maken omdat ze onder de geurnorm zaten, kunnen dat nu met de nieuwe emissiefactoren soms wel, omdat veel bedrijven in Noord-Brabant door de berekening met de nieuwe emissiefactoren nu wel boven de toegestane norm uitkomen.

De normoverschrijding zal daardoor voor meer omwonenden langer kunnen blijven voortbestaan hetgeen wij ongewenst vinden. Dit is een extra argument om de 50% regeling af te schaffen.

Wij willen graag met u en de commissie meedenken over het vinden van goede oplossingen op bedrijfsniveau en hopen dat we daaraan gezamenlijk invulling aan kunnen geven via pilots, waarbij met enkele gemeenten versneld de aanpak wordt uitgewerkt en toegepast.

De Kopgroep Transitie Landbouw (AFC)
w.g. M. Bakermans, voorzitter

Gedeputeerde Staten van Noord-Brabant,
namens deze,
w.g. ir. A.L. Schoenmakers,
hoofd Ruimtelijke Ontwikkeling Zuid-Oost

Datum

29 mei 2018

Ons kenmerk

C2225001/4362199

Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat
t.a.v. staatssecretaris mw. S. van Veldhoven
postbus 20901
2500 EX DEN HAAG

Brabantlaan 1
Postbus 90151
5200 MC 's-Hertogenbosch
Telefoon (073) 681 28 12
Fax (073) 614 11 15
www.brabant.nl
IBAN NL86INGB0674560043

Bereikbaarheid
openbaar vervoer en fiets:
www.brabant.nl/route

Onderwerp

rapport 'Evaluatie geurverwijdering door
luchtwassystemen bij stallen'

Datum

6 april 2018

Ons kenmerk

C2225001/4342387

c.c.

Leden van Provinciale Staten
Van Noord-Brabant

Contactpersoon

M.L.P.J. (Marie Louise) van Bommel

Telefoon

(073) 681 20 21

Email

mvbommel@brabant.nl

Bijlage(n)

-

Geachte staatssecretaris Van Veldhoven,

Op 3 april jl. heeft u het rapport 'Evaluatie geurverwijdering door luchtwassystemen bij stallen', vergezeld van een beleidsreactie naar de Tweede Kamer gestuurd. Uit het rapport blijkt dat bij combiluchtwassers het rendement voor geur fors tegenvalt. Uit het onderzoek komt naar voren dat het gemiddelde geurrendement van combiluchtwassers op ca. 40% uitkomt, terwijl de huidige regelgeving uitgaat van 70 - 85%. Ook het rendement voor ammoniakverwijdering is minder dan verwacht, zo blijkt uit indicatieve metingen. Deze tegenvallende resultaten leiden tot grote onrust in de provincie Noord-Brabant.

Zoals bekend is de veehouderij in de provincie Noord-Brabant een belangrijke sector. Er zijn ruim 9.000 locaties waar een veehouderij is gevestigd. Het buitengebied kent bovendien een nauwe verwevenheid tussen burgers en veehouderijen. De veehouderij heeft de afgelopen jaren dan ook fors ingezet op de toepassing van luchtwassers om de geur- en ammoniakuitstoot te verminderen en zo de omgevingskwaliteit op het platteland en in de kernen te verbeteren.

Vanuit burgers hebben wij de afgelopen jaren veel signalen gekregen over geuroverlast door de veehouderij. Dit was destijds mede aanleiding voor de evaluatie van de geurwetgeving. Die evaluatie gaf aan dat nader onderzoek naar luchtwassers nodig was.

Ook de stikstofdepositie op natuurgebieden is in Brabant veel te hoog. Deze daalt de afgelopen jaren bovendien niet of nauwelijks en de ontwikkelingsruimte in de PAS is voor de komende drie jaar in diverse gebieden al zeer beperkt of zelfs afwezig.

De recent opgeleverde rapporten bevestigen het eerdere beeld. Nu de werking van de combiluchtwassers fors tegenvalt leidt dit tot veel situaties waarbij omwonenden geuroverlast hebben, terwijl de ondernemers juist te goeder trouw hebben gehandeld om die overlast te beperken. Voor Brabant gaat het om 732 bedrijven waar ruim 2.000 combi-luchtwassers zijn ingezet. Daarnaast lopen er nog meer dan honderd vergunningaanvragen waarin één of meerdere combi-luchtwassers zijn opgenomen.

Datum

6 april 2018

Ons kenmerk

C2225001/4342387

De provincie, de Brabantse gemeenten en de omgevingsdiensten hebben op 5 april jl. de ontstane situatie besproken. Mede op basis van hetgeen daar is besproken vragen wij u met klem om

- de nieuwe geuremissiefactoren voor de combiwassers direct vast te stellen,
- een zeer spoedig herstelplan voor overbelaste gebieden, in nauwe samenwerking met RIVM en GGD-en;
- ruimte te bieden aan innovatieve systemen in aanvulling op of ter vervanging van luchtwassers, en
- bij uw collega de minister van LNV, mw. Schouten er op aan te dringen dat op korte termijn meer duidelijkheid wordt gegeven over de effectiviteit van combi-luchtwassers m.b.t. ammoniakverwijdering en indien nodig hiernaar nader onderzoek te laten uitvoeren.

Directe vaststelling nieuwe emissiefactoren

De provincie en de Brabantse gemeenten betreuren het ten zeerste dat er nu, op het moment van bekend worden van de resultaten, niet direct passende maatregelen beschikbaar zijn. Gemeenten en provincies worden als bevoegd gezag in korte tijd opnieuw geconfronteerd met een rapport dat negatief doorwerkt op de vergunningverlening voor de veehouderij, terwijl er geen oplossing voorhanden is. Dit deed zich eerder al voor bij de rapporten Veehouderij en Gezondheid Omwonenden 1 en 2.

Nu wordt de noodzakelijke aanpassing van de Regeling geurhinder en veehouderij (Rgv) wel aangekondigd maar nog niet onmiddellijk geëffectueerd. Dit leidt bij de gemeenten tot grote onzekerheid m.b.t. de Wabo-vergunningverlening maar ook in ruimtelijke procedures, bijvoorbeeld bij woningbouw. Zolang de Rgv niet is aangepast, dient immers met de oude, onjuiste waarden gerekend te worden.

Extra complicatie daarbij is dat de nieuwe emissiefactoren in de Rgv nu voor de eerste keer ter consultatie worden voorgelegd. Hierdoor ontstaat er een ruime periode waarin de nieuwe waarden formeel nog geen rechtskracht hebben en bij de vergunningverlening nog steeds met de oude waarden gerekend zou moeten worden. We vinden het feitelijk en moreel ongewenst om nu op basis van foutieve waarden in de Rgv een vergunning te moeten verlenen, welke de komende 10 tot 20 jaar een overbelaste situatie kan veroorzaken.

Ongeacht de keuze van een gemeente, verlenen of juist weigeren van de vergunning, zal deze onduidelijke situatie mogelijk leiden tot een gang naar de rechter door een van de belanghebbende partijen.

Omdat de metingen voor emissiefactoren valide en betrouwbaar zijn, pleiten wij er voor om de wijziging van de Rgv direct vast te stellen en af te zien van de consultatiefase. Mocht de Rgv toch eerst ter consultatie worden voorgelegd, dan zijn verschillende Brabantse gemeenten van mening dat de gevolgen - doordat in deze periode van onduidelijk toch besloten zal moeten worden op vergunningaanvragen - voor rekening zijn van het Rijk.

Datum

6 april 2018

Ons kenmerk

C2225001/4342387

Herstelplan overbelaste situaties

De Wet geurhinder en veehouderij heeft als doel om ernstige geurhinder bij omwonenden te voorkomen. De Rgv biedt daarvoor het te hanteren kader. Nu blijkt dat de emissies in het geval van de toepassing van combi-luchtwassers 3 keer zo hoog zijn, ontstaan er in Brabant vele nieuwe overbelaste gebieden voor wat betreft geur. Naast de financiële investering van de ondernemer komt het woon- en leefklimaat voor omwonenden verder onder druk te staan. Met deze kennis roepen wij het Rijk op om zo snel mogelijk met een concreet herstelplan te komen om deze overbelaste situaties vanuit het Rijk op te lossen met zowel oog voor ondernemer als omwonenden. Wij denken hier graag in mee.

Hinder door geur kent ook een gezondheidsaspect. Mensen ademen nooit alleen geur in, maar altijd een cocktail van andere stoffen (fijnstof, ammoniak etc.). Het effect wat de hogere blootstelling van geur op de gezondheid van onze inwoners heeft wordt niet duidelijk in de rapporten. Wij pleiten er dan ook voor om het RIVM en de GGD'en (als belangrijkste adviseur van gemeenten op het gebied van gezondheid) nauw te betrekken bij het herstelplan om bestaande overbelaste situaties weg te nemen.

Innovatieve systemen

Wij vinden dat er ruimte moet zijn voor veehouders om hun bedrijf op een duurzame manier te ontwikkelen. In de provincie Noord Brabant stimuleren wij de ontwikkeling van een aanpak aan de bron, omdat dit nodig is om de kringlopen te sluiten en een win-win-win situatie te creëren; een bronaanpak is beter voor het stalklimaat, de dieren, de veehouders en hun personeel én voor de omgeving. Door mest te stabiliseren, direct mest en urine te scheiden of de mest direct uit de stal af te voeren kan de mest beter verwerkt worden en ontstaan er minder ammoniak, geur en broeikasgassen. Dat leidt tot gezondere dieren en een beter dierenwelzijn. Ook ten aanzien van energiebesparing, energieproductie en brandveiligheid zien wij kansen. De recente inzichten ten aanzien van de combi-luchtwassers zien wij als een bevestiging dat emissies beter bij de bron kunnen worden aangepakt.

De recente inzichten m.b.t. combi-luchtwassers leiden er toe dat in Noord Brabant in veel situaties geen luchtwasser meer kan worden toegepast. We willen veehouders en burgers een alternatief bieden om bestaande

overlastsituaties te saneren en nieuwe te voorkomen. Er zijn echter nog geen brontechnieken waarvan is vastgelegd dat zij een hoge geurreductie behalen.

Datum

6 april 2018

Ons kenmerk

C2225001/4342387

We zien dat voor de varkenshouderij twee zeer perspectiefvolle systemen in ontwikkeling zijn die al op korte termijn een oplossing kunnen bieden. Het ene systeem (de gekoelde mestpan) zal in de komende Regeling ammoniak en veehouderij een emissiefactor voor ammoniak voor zeugen krijgen. Dit systeem krijgt nog geen geuremissiefactor. Van het andere systeem (de Stal van de Toekomst van Keten Duurzaam Varkensvlees) worden in het najaar van 2019 de validatiemetingen afgerond. Pas op dat moment kan een aanvraag worden ingediend voor een emissiefactor. De ontwikkeling van die systemen is al dusdanig ver gevorderd en veelbelovend dat wij graag met u in gesprek gaan over de mogelijkheid om voor deze systemen zo snel mogelijk voorlopige emissiefactoren op te nemen in de regelingen.

Ten aanzien van de toepassing van deze innovatieve systemen in de praktijk constateren wij de volgende knelpunten:

- de huidige Regeling geurhinder en veehouderij (Rgv) kent nu geen zogenaamde bijzondere of voorlopige geuremissiefactor voor (proef)stallen. Deze mogelijkheid is er wel voor ammoniak en fijnstof. Wij pleiten er voor om die mogelijkheid ook voor geur op te nemen;
- de proceduretijd bij het vaststellen en publiceren van emissiefactoren is een aandachtspunt. De proceduretijd bij de advisering van RVO aan de minister is al aanzienlijk verkort. Wij pleiten er voor om de Regelingen met de emissiefactoren vaker aan te passen en te publiceren;
- de stapeling van technieken is in de huidige regelgeving slechts beperkt mogelijk. Er zijn diverse technieken beschikbaar die - indien ze gestapeld mogen worden - concrete alternatieven voor luchtwassers gaan bieden. Die stapeling van systemen biedt ook een oplossing voor die situaties waar een combi-luchtwasser niet de gewenste reductie van geur en ammoniak levert. Wij vragen u om hiervoor meer ruimte te geven, waarbij het te behalen resultaat van emissiereductie voorop staat.

Consequenties ammoniak

De Wur rapporten laten zien dat de combi-luchtwassers een veel lager ammoniakrendement hebben dan nu in de Rav is vastgelegd. Wur heeft indicatieve metingen verricht, waaruit blijkt dat het rendement meer dan 25 % lager is. Dit kan grote consequenties hebben voor de Programmatische Aanpak Stikstof (PAS). Wij verzoeken u om hieromtrent op korte termijn meer duidelijkheid te geven en indien nodig nader onderzoek te laten uitvoeren.

Met het bovenstaande vragen wij u om geschikte instrumenten om de taak als bevoegd gezag goed uit te kunnen voeren. Ondertussen nemen wij zelf ook onze verantwoordelijkheid en hebben naar aanleiding van het uitkomen van de Wur-rapporten met de gemeenten een gezamenlijke aanpak afgesproken gericht op het voorkomen van nieuwe overlast-situaties. Mocht u nog vragen hebben over onze voorstellen, dan zijn we graag bereid ons verzoek verder toe te lichten. Een afschrift van deze brief zullen wij toezenden aan de minister van LNV.

Datum

6 april 2018

Ons kenmerk

C2225001/4342387

Gedeputeerde Staten van Noord Brabant,

de voorzitter,

de secretaris,

prof. dr. W.B.H.J. van de Donk

drs. M.J.A. van Bijnen MBA